

KOMUNIKÁCIA RUKAMI A JEJ ŠPECIFIKÁ JEDNOTLIVÝCH KULTÚR

Gabriela Kuriplachová¹, Dagmar Magurová¹,

Darina Wiczmándyová²

¹ Prešovskej univerzity v Prešove, Fakulta zdravotníctva, Katedra ošetrovateľstva

² Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Abstrakt

Komunikácia s nepočujúcimi pacientmi zahŕňa schopnosť vizuálne prenášať rukami vyjadrené vzory – manuálna komunikácia a reč tela na sprostredkovanie zmyslu uvedenej informácie, kombináciu ručných tvarov, orientáciu a pohyby rúk, ramien alebo tela a výrazy tváre, aby plynulo vyjadriло myšlienku hovoriaceho. Existujú stovky posunkového jazyka používaného po celom svete a sú jadrá miestnych nepočujúcich kultúr, avšak, prax výrazu tváre a orientácie je platnosťou všetkých kultúr. Tí, ktorí nekomunikujú prostredníctvom posunkového jazyka (niektorí pacienti, sestry alebo verejnosť) môžu preniesť informácie vo výraze tváre spojené s pocitmi hovoriaceho a pôvodu konverzácie.

Kľúčové slová: Komunikácia. Posunkový jazyk. Kultúry. Odlišné znaky.

COMMUNICATION HANDS AND ITS SPECIFICS OF CULTURES

¹Gabriela Kuriplachová, Dagmar Magurová¹,

²Darina Wiczmándyová

¹University of Presov, Faculty of health, Dept. of nursing

²University of Trnava, School of Health and Social Work

Abstract

Communication with deaf patients involves ability to visually transmit sign patterns – manual communication and body language to convey meaning of given information, combining hand shapes, orientation and movements of the hand, arms or body and facial expressions to fluidly express a speaker's thoughts. There are hundreds of sign languages used around the world and are cores of local deaf cultures, however, practice of facial expressions and orientations applies to all varieties. Those who do not communicate through sign language (some patients, nurses or

public) can submit information throughout facial expressions linked to speaker's feelings and the origin of conversation.

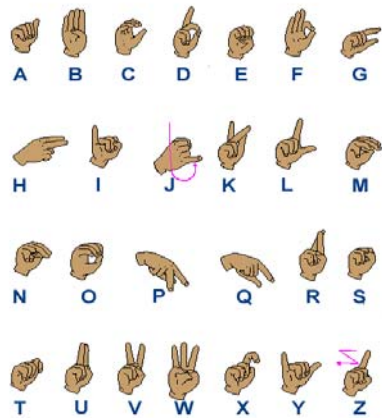
Key words: Communication. Sign language. Cultures. Different signs.

Úvod

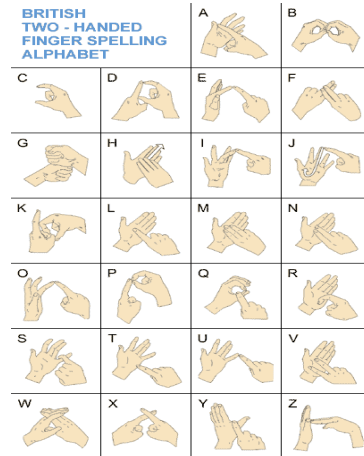
Podľa internetového portálu http://sk.wikipedia.org/Wiki/Posunková_reč, možno posunkový jazyk charakterizovať ako reč pohybmi jednej alebo oboch rúk v podobe účelových pohybov, sprevádzané nápadným výrazom tváre. Tento jazyk sa stal od 17. storočia dorozumievacím jazykom nepočujúcich.

Pre posunkový jazyk je charakteristické to, že sa jednotlivé znaky vnímajú zrakom a informácie sa ďalej šíria posunkami vyprodukované pohybmi rúk, čím sa takto líši od hovoreného jazyka. Ide o vizuálno-motorický jazyk, kde posunky predstavujú pre nepočujúcich slovnú zásobu s vlastnou gramatikou, nezávislou na gramatike žiadneho hovoreného jazyka. Možno povedať, že ide o prirodzený jazyk nepočujúcich (Tarciová, 2005). Pre komunikáciu týchto ľudí s verejnosťou je možnosťou ako sa voľne dorozumieť.

Avšak, mnohí ľudia sa v živote domnievajú, že posunkový jazyk je univerzálny, medzinárodný. Nie je tomu tak. Každý štát má svoj národný posunkový jazyk, svoju zásobu posunkov (slov), pričom niektoré z nich sú si podobné. Teda, na Slovensku je to slovenský posunkový jazyk (SPJ), v Čechách český znakový jazyk (ČZJ), v Nemecku nemecký posunkový jazyk a podobne. Dokonca existujú rozdiely v znakoch posunkového jazyka v jednotlivých kultúrach, tak ako existujú nárečia v jednotlivých regiónoch. Napríklad v dvoch rozdielnych národných posunkových jazykoch môžu existovať aj dva zhodné znaky, ale ich význam je často v každom národnom posunkovom jazyku odlišný. Dokonca ani americký posunkový jazyk (ASL) nie je rovnaký s britským posunkovým jazykom (BSL). Pre príklad uvádzame, že americkí nepočujúci používajú jednoručnú prstovú abecedu (one – handed fingerspelling alphabet) a britskí nepočujúci obojručnú prstovú abecedu (two – handed fingerspelling alphabet), ako to vidieť na Obr. 1 a Obr. 2).

Obr. 1 Americká prstová abeceda
<http://www.americansignlanguage101.com/>

Obr. 2 Britská prstová abeceda
<http://www.happinesspages.com/baby-sign-language-FAQ.html>

Preto klasifikovať jazyk je niekedy obtiažne. Napríklad zahraničný výskumník zaoberajúci sa jazykmi a systémom gestikulácie používaných v širšej komunite - Nobutaka Kamei, popísal 25 posunkových jazykov v Afrike, nezávislých od afrických hovorových jazykov. Tieto posunkové jazyky sú navzájom ovplyvňované jazykmi iných krajín, ako:

- AUSLAN (Australian Sign Language) posunkový jazyk, NZSL (New Zealand Sign Language) a BSL (British Sign Language) sú zvyčajne považované za jazykovú skupinu známu ako BANZSL.
- Japonský posunkový jazyk, taiwanský posunkový jazyk a kórejský posunkový jazyk patria do skupiny japonského posunkového jazyka (Japanese Sign Language).
- Existuje rad posunkových jazykov, ktoré vyplynuli z Francúzskeho Sign Language (LSF), alebo boli v jazykovom kontakte s miestnou komunitou posunkového jazyka alebo LSF. Medzi ne patrí: francúzsky posunkový jazyk, quebecký posunkový jazyk, americký posunkový jazyk, írsky posunkový jazyk, ruský posunkový jazyk, holandský posunkový jazyk, belgicko-francúzsky posunkový jazyk, španielsky, mexický posunkový jazyk a ďalšie.
- Do podmnožiny skupín jazykov patria jazyky, ktoré boli silne ovplyvnené americkým posunkovým jazykom alebo sú regionálnymi odrodami ASL (American Sign Language). Thajský posunkový jazyk je zmiešaným jazykom odvodeným z ASL. Medzi iné jazyky ovplyvnené ASL patrí ugandský posunkový jazyk, kenský posunkový jazyk, filipínsky posunkový jazyk a malázijský posunkový jazyk.
- Neoficiálny dôkaz naznačuje, že fínsky, švédsky a nórsky posunkový jazyk patria do skupiny Škandinávskych Sign languages.

- Jazyky Ruska, Moldavska a Ukrajiny majú vysoký stupeň lexikálnej podobnosti a dialekty jedného jazyka. Rovnako to možno tvrdiť o českom, maďarskom a slovenskom posunkovom jazyku. Do tejto skupiny môže patriť aj rumunský, bulharský a poľský posunkový jazyk.
- Medzi známe izolované jazyky patrí posunkový jazyk Nikaraguy a Islandskej provincie (<http://www.signlanguagereviews.com/TypesOfSignLanguage/>).

Vo svete môže mať posunkový jazyk aj niektoré spoločné prvky. Je to spôsob existencie, využitia trojrozmerného posunkového priestoru, rôznych gramatických štruktúr, nemanuálnej zložky jazyka (gestika, mimika, pohyby očí, úst a hornej polovice tela), ktoré sú do určitej miery spoločné pre všetky posunkové jazyky. Pomocou nich sa môžu nepočujúci z rôznych krajín bez väčších problémov medzi sebou dohovoriť o základných témach (<http://www.myslim.sk/otazky.htm>, Tetauerová, 2008).

Obr. 3 Príklady znakov posunkového jazyka (Vojtechovský, 2010)

PREČO? – slovenský posunkový jazyk

PREČO? – český znakový jazyk

PREČO? - medzinárodné posunkovanie

V komunikácii so sluchovo postihnutými jedincami existuje aj umelo vytvorený systém posunkov, tzv. medzinárodné posunkovanie (International Sign), používané najmä na medzinárodných podujatiach nepočujúcich. Tento spôsob komunikácie uľahčuje vzájomné porozumenie, kedy nestačí len národný posunkový jazyk nepočujúcich so svojimi špecifikami.

Medzinárodné posunkovanie nie je však jazyk. Ide o systém posunkov v medzinárodnom posunkovaní, ktoré pochádzajú najčastejšie zo slovníka amerického posunkového jazyka.

Je to originálne posunkovanie vychádzajúce z viacerých posunkových jazykov (Vojtechovský, 2010).

Záver

Záverom možno povedať, že vo svete existujú stovky rôznych posunkových jazykov so svojimi špecifikami v znakoch. Avšak ľudský prístup k takýmto jedincom so sluchovým postihnutím by mal byť na medzinárodnej úrovni bez rozdielov vo veku, rase či náboženstve.

Zoznam bibliografických odkazov

Finger Spelling. [online]. [cit. 2010-07-07] Dostupné na internete: <<http://www.happinesspages.com/baby-sign-language-FAQ.html>>

Learn American Sign Language (ASL). [online]. [cit. 2010-07-08] Dostupné na internete: <<http://www.americansignlanguage101.com/>>

Posunkový jazyk je medzinárodný? Centrum slovenského posunkového jazyka. [online]. [cit. 2010-07-01] Dostupné na internete: <<http://www.myslim.sk/otazky.htm>>

Posunková reč. [online]. [cit. 2010-07-08] Dostupné na internete: <http://sk.wikipedia.org/Wiki/Posunková_reč>

TARCSIOVÁ, D. 2005. *Komunikačný systém sluchovo postihnutých a spôsoby prekonávania ich komunikačnej bariéry*. Bratislava: Sapientia, 2005. ISBN 80-969112-7-9

TETAUEROVÁ, I. 2008. *Mezinárodní znakový systém*. Praha: ČKTZJ, 2008. ISBN 978-80-87218-25-9

Types of sign languages. [online]. [cit. 2010-07-07] Dostupné na internete: <<http://www.signlanguagereviews.com/TypesOfSignLanguage/>>

VOJTECHOVSKÝ, R. 2010. *Posunkový jazyk je medzinárodný? Nie!* [online]. [cit. 2010-08-09] Dostupné na internete: <<http://ruce.cz/clanky/533-posunkovy-jazyk-je-medzinarodny-nie>>

Kontaktná adresa:

PhDr. Gabriela Kuriplachová
Prešovská univerzita, Fakulta zdravotníctva
Katedra ošetrovateľstva
Partizánska 1
080 01 PREŠOV
e-mail: kuriplachova@unipo.sk